

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทฤษฎีจิตวิทยายืนยันถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งด้าน สติปัญญา ความสนใจ ความคิด ความชอบ ความถนัด อันเนื่องมาจากอิทธิพลทางด้านกรรมพันธุ์ สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน การจัดการศึกษาต้องอาศัยพื้นฐานทางด้านจิตวิทยา ดังนั้น การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและการจัดการศึกษาต้องสนองตอบกับเอกลักษณ์บุคคล แต่การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ซึ่งการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่แตกต่างกันนั้น ผู้สอนต้องเตรียมสื่อการสอนหลาย ๆ ประเภท เตรียมวิธีสอนหลาย ๆ อย่าง สื่อการสอนสำหรับผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปตามอัตรากำลังทางด้านสติปัญญาและระยะเวลาที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนด (เสริมศรี ไชยศรี, 2521, หน้า 49-57) เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคน ใช้เวลาต่างกันในการเรียนรู้เรื่องเดียวกัน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คาดหวังของผู้สอน อาจเป็นเพราะผู้สอนให้โอกาสในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนน้อยเกินไป และผู้เรียนใช้เวลาในการเรียนไม่เต็มที่ ตามความจำเป็นหรือความต้องการของตน (สุธรรม์ จันทร์หอม, 2522, หน้า 43-49; สมบูรณ์ คำลยาชีวิน, 2521, หน้า 14-15) จึงทำให้เกิดปัญหาในการเรียนขึ้น โดยทั่วไปเชื่อกันว่าปัญหาการเรียนเป็นปัญหาส่วนตัวของผู้เรียน ผู้สอนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องแม้ผู้สอนจะสอนไม่ดีก็ตาม แต่แท้ที่จริงแล้วเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน เพราะการเรียนรู้นั้นเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้เรียน และเงื่อนไขในการเรียนรู้ถูกกำหนดโดยผู้สอน (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2524, หน้า 47) นอกจากนี้คุณภาพของการสอนก็เป็นสิ่งกำหนดระยะเวลาการเรียนรู้ของผู้เรียน ถ้าการเตรียมเนื้อหา อุปกรณ์และวิธีการสอนของผู้สอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

ตรงกันข้าม ถ้าเนื้อหาสับสน อุปกรณ์ไม่ชัดเจน เข้าใจยาก วิธีการสอนไม่ดี ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ช้าจึงเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ ดังนั้นคุณภาพการสอนก็คือ คุณภาพของทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้สอนจัดนำมาเสนอผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (สุธรรม์ จันทร์หอม, 2522, หน้า 45) นอกจากนี้องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนประการแรกก็คือ ความสนใจและความตั้งใจในวิชานั้น ๆ ของผู้เรียน ประการที่สองก็คือ วิธีการสอนและประสบการณ์ของผู้สอน (ไพฑูริย์ สินลาวัฒน์, 2524, หน้า 48-49) และจำนวนผู้เรียนในชั้นเรียนที่มากก็เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ และเมื่อผู้เรียนมีการรับรู้และการเรียนรู้แตกต่างกัน ก็จะทำให้ประสิทธิภาพการเรียนการสอนไม่ดี (เสริมศรี ไชยศรี, 2521, หน้า 6) จากการสำรวจปัญหาและความต้องการประสบการณ์การเรียนการสอนตามความคิดเห็นของนักศึกษายาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ปัญหาของการเรียนการสอนเนื้อหาที่เป็นทฤษฎีประการหนึ่งก็คือ ตำราที่ใช้อ่านประกอบการเรียนมีน้อย และวิธีการสอนของครูไม่น่าสนใจ (อารมณ วุฒิพฤกษ์ และจิราพร ธีรพัฒนะ, 2528, หน้า 436) และวูเกน (Vaughan, 1990) ได้ศึกษาทัศนคติของนักศึกษายาบาลต่อวิธีการเรียนการสอน พบว่า นักศึกษายาบาลมีความพึงพอใจน้อยต่อวิธีการเรียนการสอนแบบบรรยายและอภิปราย และพึงพอใจการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student centered teaching/learning method) แต่จากการศึกษาสภาพการเรียนการสอนในปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนการพยาบาลจิตเวช ในหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ระดับวิชาชีพ พบว่า วิธีการสอนที่ใช้มากในการเรียนการสอนทฤษฎี ได้แก่ การบรรยายร่วมกับการอภิปราย (วันดี งามสุรเชษฐ์, 2529, หน้า 84) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น และลักษณะวิชาชีพพยาบาลที่เป็นวิชาชีพที่มีการปฏิบัติเป็นแกนกลาง จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์มีทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ โดยในการปฏิบัติที่นักศึกษายาบาลจะต้องผลิตเปลี่ยนเวรกันตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วย เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้นักศึกษายาบาลขาดความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ จำนวนนักศึกษายาบาลแต่ละชั้นมีมาก คือประมาณชั้นละ 70-100 คน ซึ่งก็มีผลทำให้การรับรู้และการเรียนรู้ของผู้เรียนในชั้นเรียนแตกต่างกัน จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ทำให้นักศึกษายาบาลได้พยายามหลายวิธีการ ในอันที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วย

ตนเอง โดยกระทำออกมาในรูปของการผลิตตำราเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ แต่ตำราทางการศึกษาพยาบาลศาสตร์ที่ผลิตขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ล้วนแล้วแต่ตั้งอยู่บนพื้นฐานรูปแบบทางการแพทย์ (medical model) ทั้งสิ้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ครูพยาบาลจำเป็นจะต้องเขียนตำราให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานรูปแบบทางการพยาบาล (nursing model) ให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการพยาบาลผู้ที่มีความผิดปกติด้านการคิดและการรับรู้ถือได้ว่า เป็นเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ดังจะเห็นว่าในประมวลวิชาหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ของกองงานวิทยาลัยพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาจากความผิดปกตินี้ และได้กำหนดจำนวนชั่วโมงเรียนไว้ประมาณ 6 ชั่วโมง นอกจากนี้เนื้อหาที่ยังได้สอดแทรกอยู่ในเรื่องการพยาบาลด้านจิตสังคมของโรคอื่น ๆ อีกด้วย และจากจำนวนผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลจิตเวชนั้น พบว่า ผู้ป่วยประมาณร้อยละ 90 เป็นผู้ที่มีความผิดปกติด้านความคิดและการรับรู้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า เรื่องการพยาบาลผู้ที่มีความผิดปกติด้านการคิดและการรับรู้ เป็นเรื่องสำคัญในการเรียนการสอนวิชาดังกล่าว ประกอบกับเรื่องดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่ยากแก่การเข้าใจ นักศึกษาต้องใช้เวลามากในการศึกษาเพื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาจากความผิดปกติ ตลอดจนจะต้องวางแผนการพยาบาลตามกระบวนการพยาบาลด้วย เพราะฉะนั้น การนำเนื้อหาเรื่องการพยาบาลผู้ที่มีความผิดปกติด้านการคิดและการรับรู้มาทำเป็นบทเรียนสำเร็จรูป ถือเป็นตัวช่วยการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถและความพร้อมของตนเอง โดยอาจเลือกใช้สถานที่ ใช้เวลาช้าหรือเร็วตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมผู้เรียนในด้านการรู้จักพึ่งตนเองในการแสวงหาความรู้ ช่วยกระตุ้นความสนใจ และเนื่องจากบทเรียนสำเร็จรูปมีการให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียน ด้วยการบอกผล การเรียนทุกขั้นตอน จึงเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากที่จะเรียนต่อไป ในกรณีที่เกิดการเรียนไม่ทันเพื่อน หรือต้องการทบทวนความเข้าใจ และต้องการความแม่นยำในเนื้อหาที่เรียนมา บทเรียนสำเร็จรูปนี้ก็ช่วยผู้เรียนให้สามารถเรียนด้วยตนเอง และสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาคือการเรียนรู้ได้ นอกจากนี้บทเรียนสำเร็จรูปยังช่วยลดภาวะขาดแคลนครูสำหรับเนื้อหาวิชานั้น ๆ (กรองกาญจน์ อรุณรัตน์, 2530, หน้า 46 ; ผกา ลัดยธรรม, 2524,

หน้า 116-117; วีระ ไทยพานิช, 2529, หน้า 140-149 ; วัฒนา วัชรอมะวิชัย, 2527, หน้า 45- 47)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจผลิตบทเรียนสำเร็จรูปเรื่องการพยาบาลผู้ที่มีความผิดปกติด้านการคิดและการรับรู้ โดยจัดระบบเนื้อหาตามรูปแบบทางการพยาบาล และเป็นการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ เพื่อช่วยเพิ่มแหล่งข้อมูลให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ตามความสามารถของตนทางด้านสติปัญญา ความพร้อม การใช้เวลาในการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อผลิตบทเรียนสำเร็จรูปเรื่องการพยาบาลผู้ที่มีความผิดปกติด้านการคิดและการรับรู้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้บทเรียนสำเร็จรูปเรื่อง การพยาบาลผู้ที่มีความผิดปกติด้านการคิดและการรับรู้
2. เป็นการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยประยุกต์แบบสร้าง เครื่องมือ โดยผลิตบทเรียนสำเร็จรูปเรื่อง การพยาบาลผู้ที่มีความผิดปกติด้านการคิดและการรับรู้ กลุ่มตัวอย่างที่นำมาทดสอบประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาล ลำปาง ต.หัวเวียง อ.เมือง จ.ลำปาง เวลาที่ใช้ในการวิจัยคือ เดือนกันยายน 2534- เดือนมิถุนายน 2536

นิยามศัพท์

บทเรียนสำเร็จรูป

หมายถึง บทเรียนเรื่องการพยาบาลผู้ที่มีความผิดปกติด้านการคิด และการรับรู้ที่ผู้วิจัยผลิตขึ้น เป็นแบบสาขา โดยการแบ่งเนื้อหา เป็นตอนมีความยาว 1-2 ย่อหน้า บรรจุภายในกรอบ มีคำถาม เป็นสิ่งเร้าและคำตอบเป็นการตอบสนอง เรียงลำดับจากง่ายไป ยากและมีมาตรฐานที่แสดงว่า จำนวนผู้เรียนร้อยละ 90 สามารถ ทำคะแนนหลังเรียน ได้ร้อยละ 90 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับร้อยละ 90

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หมายถึง คะแนนที่ได้จากการตอบแบบทดสอบความรู้หลังเรียนทันที โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เนื้อหา

หมายถึง สารสำคัญของความรู้ที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 สามารถให้การพยาบาลผู้ที่มีความผิดปกติด้านการคิดและการรับรู้ได้ โดยแบ่งเนื้อหาตามขั้นตอนของกระบวนการพยาบาล